Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Leksikologija i leksikografija I: Leksikografski postupak

Halilović, Senahid

2022-12-31

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/items/6ca51dde-2a77-4899-84dc-e2515e45155a

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

DOI: 10.5644/PI2022.206.13

ANGLICIZMI U RJEČNICIMA BOSANSKOG JEZIKA S POČETKA 21. VIJEKA – ETIMOLOŠKA PERSPEKTIVA

Amela Šehović
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet
Franje Račkog 1
71 000 Sarajevo
amela.sehovic@ff.unsa.ba

Apstrakt

Predmet istraživanja u radu su riječi za koje se u jednojezičkim rječnicima bosanskog jezika s početka 21. vijeka navodi da su iz engleskog jezika. Cilj istraživanja je utvrditi da li je etimologija ovih riječi u rječnicima pravilno utvrđena i/ili interpretirana. U skladu s tim, izvršena je uporedna analiza korpusa dvaju jednojezičkih rječnika, kojom su obuhvaćene riječi zastupljene u oba izvora ali sa različitim etimološkim određenjem – u jednom je izvoru riječ definirana kao anglicizam a u drugom kao riječ iz nekog drugog jezika. Analizom je utvrđeno da u mnogim primjerima tumačenje etimologije neke riječi nije u skladu sa njenim stvarnim porijeklom. Također, ponekad su tumačenja etimologije nedovoljno precizna i/ili nedorečena. Iz navedenih razloga, uočena je potreba intenzivnijeg uključivanja u proces izrade rječnika bosanskog jezika lingvista koji se bave stranim jezicima, u ovom slučaju, engleskim.

Ključne riječi: bosanski jezik, rječnik, anglicizam, etimologija, etimon

> *English is a vacuum-cleaner of a language, whose users suck in words from other languages whenever they encounter them.* (Crystal 2011: XIII)

1. Uvod

Leksikografija bosanskog jezika u 21. vijeku mnogo je bogatija i raznovrsnija nego što je bila u prošlosti. Naime, početak 21. vijeka obilježen je povećanim interesom za leksikografska istraživanja, što je rezultiralo pojavom nekoliko rječnika bosanskog jezika, od kojih su u fokusu analize ovoga rada isključivo jednojezički rječnici bosanskog jezika – jednotomni općedeskriptivni

rječnici: *Rječnik bosanskog jezika* (2007) Instituta za jezik (IRBJ) i *Rječnik bosanskoga jezika* (2010) Filozofskog fakulteta (FRBJ)[1]. Oba rječnika slijede metode savremene leksikografije: uz osnovnu definiciju, s primjerima za bolje razumijevanje odrednice, donose gramatičke podatke relevantne za odredničku riječ, akcent osnovnih i izvedenih riječi, etimologiju, sinonime, a u FRBJ i sintagmatske i frazeološke izraze.

Leksika stranog porijekla sastavni je dio svih jezika[2] i rječnika u većoj ili manjoj mjeri. No, etimologija leksema stranog porijekla nerijetko se različito interpretira, a pored toga pridaju im se i različite upotrebne i normativne etikete[3]. Među ovom leksikom dominantno mjesto u bosanskom jeziku, ali i u mnogim drugim jezicima, u posljednjih nekoliko decenija[4] zauzimaju anglicizmi, "sve one posuđenice za koje možemo utvrditi da im je *izvorni jezik* (source language) engleski i da označuju predmete i pojmove engleskog porijekla, koji su sastavni dio života, materijalne i duhovne kulture Engleske i Amerike" (Filipović 1986: 192). Ipak, njihov status u standardnom jeziku i svakodnevnom govoru u velikom je nesrazmjeru: u normativnim priručnicima (među kojima su i rječnici) rijetko se navode, dok su u svakodnevnoj komunikaciji prosječnoga govornika bosanskog jezika, naročito mlađe i sredovječne dobi, oni veoma zastupljeni. Ovaj rad neće se baviti razlozima

[1] Iz analize je izuzet jednojezički višetomni rječnik Dževada Jahića (1–9) budući da je u njemu do sada (2010–2019) obuhvaćena građa do slova *p*, sloga *pa*. Također, nije podvrgnut analizi ni *Rječnik sarajevskog žargona* (2003) Narcisa Saračevića. Razlog tome je što lekseme u ovom rječniku nisu obrađene na uobičajen leksikografski način – nema etimološke odrednice kod riječi stranog porijekla, gramatičkih informacija koje ovakva djela zahtijevaju, izuzev što su riječi u osnovnom obliku akcentirane – tako da u radu koji se bavi etimologijom riječi stranog porijekla (riječi iz engleskog jezika, kojih u žargonu ima dosta) ovaj rječnik ne može biti relevantan koliko god da je reprezentativan za leksikologiju bosanskog jezika.

[2] Engleski kao jezik čiji je utjecaj na ostale jezike u svijetu danas najdominantniji također je dosta posuđivao: "Engleski je leksiku posudio iz 84 jezika, od kojih je francuski (25%) bio najvažniji jezik davalac. Ostali jezici čiji je utjecaj značajan su: japanski, španski, afrički jezici, njemački i grčki" (Jackson – Ze Amvela 2002: 42, prema: Bielenia-Grajewska 2009: 109). Trusk (2003: 18) čak navodi da je "više od polovine riječi engleskog jezika preuzeto, na ovaj ili onaj način, iz drugih jezika (iako ne uvijek putem direktnog posuđivanja...)", a Ljubičić (2003: 81) precizira da preko 60% leksikona engleskog jezika čine riječi iz savremenih romanskih jezika ili iz latinskog, dok Crystal (2011: XIII) tvrdi da "nekih 80% engleskog vokabulara uopće nije germanskog porijekla".

[3] Odrednice poput barbarizam, v., sa upućivanjem na "bolju" riječ, i sl. često ukazuju na purističku tendenciju leksikografa, koji nastoje potisnuti iz upotrebe sve riječi stranog porijekla, ponekad čak i ne uzimajući u obzir stvarne potrebe korisnika jednog jezika.

[4] Ova se konstatacija odnosi samo na spomenuti vremenski okvir. U općem leksikonu još uvijek dominiraju lekseme iz orijentalnih jezika, ali i iz nekih drugih evropskih jezika (npr., francuskog i njemačkog).

njihovog nedovoljnog uvrštavanja u savremene jednojezičke rječnike bosanskog jezika i samim tim nepriznavanja jezičke stvarnosti u pogledu upotrebe anglicizama, nego će se prvenstveno usmjeriti na analizu etimologije ovih riječi.

Etimologija je nauka koja se bavi porijeklom i značenjem riječi, a ima i mišljenja prema kojima se ona ne bavi samo riječima, nego i "prefiksima, sufiksima, infiksima i tako dalje, i sklopovima riječi, skraćenicama (i to i kao skraćenicama, i kao novim riječima), bavi se i znakovima te raznim kombinacijama koje u živu jeziku žive" (Gluhak 2003: 58). Iako se smatra da je njen položaj kao naučne discipline dosta zanemaren u poređenju sa drugim jezičkim disciplinama (Trusk 2003: 345), njen značaj u leksikografskom radu je nesporan, a naročito prilikom izrade opisnih jezičkih rječnika. Ipak, to ne podrazumijeva da je etimologija rječničkih odrednica zaista ozbiljno istražena[5]: "porijekla riječi su navedena u mnogim rječnicima, ali se ona čine preuzetim, a ne dobivenim kao rezultat dubljeg istraživanja"[6] (Durkin 2009: IX). Upravo nas je ta činjenica i motivirala na proučavanje etimološke perspektive u jednojezičkim opisnim rječnicima bosanskog jezika, a ono uključuje i ukazivanje na etimon gdje je god to bilo moguće. Općenito, etimon "u modernoj lingvistici... znači riječ koja se smatra prvobitnom, tj. etimološkim ishodištem dane riječi ili njezinim najstarijim oblikom, do kojega možemo doći prosljeđujući povijest te riječi" (Simeon 1969/I: 324). U nemogućnosti obrade riječi iz različitih jezika, pažnju smo usmjerili na riječi iz engleskog jezika, odnosno anglicizme.

Na ovom mjestu treba reći da se anglicizmom u radu smatra svaka riječ kojoj je izvorni jezik engleski, bez obzira na moguće posredovanje drugog jezika u njenom preuzimanju u neki jezik primalac, odnosno, u ovom slučaju, u bosanski jezik. Za provjeru etimologije anglicizama iz rječničkog korpusa bosanskog jezika korišten je *Online Etimology Dictionary* (OED)[7]. Također, neke rječničke odrednice u jednom rječniku tretirane su kao anglicizmi, a u drugom kao germanizmi, romanizmi itd. Za riječi iz njemačkog jezika

[5] O svim problemima etimološkog određenja riječi stranog porijekla u jednojezičkim rječnicima više u Vlajić-Popović 2014, a o navedenim izazovima s aspekta priređivača rječnika u Gluhak (2003: 45–46).

[6] Svi prijevodi citata u radu su moji.

[7] Zahvaljujem kolegici Selmi Đuliman sa Odsjeka za engleski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na pomoći u odabiru odgovarajućeg etimološkog rječnika engleskog jezika. Ujedno, ovaj rječnik često je korišten i za utvrđivanje etimologije riječi neengleskog porijekla koje se koriste u savremenom engleskom jeziku.

informacija je tražena u *Digitales Wörterbuch der deutchen* (DWDS)[8], a za riječi iz francuskog, italijanskog i latinskog jezika korišten je internetski rječnik *Treccani* (ITEL)[9]. Svi navedeni rječnici u funkciji su što objektivnijeg prikaza istraživanog problema, a povezanost leksikografije i etimologije[10] nikada i nije bila upitna.

Uporednom analizom korpusa dvaju jednojezičkih rječnika bosanskog jezika utvrđeno je da su u FRBJ zabilježene 363 osnovne riječi porijeklom iz engleskog jezika i 187 tvorenica[11], dok su u IRBJ zabilježene 264 osnovne riječi i 101 tvorenica. Radi pouzdanijih podataka, analiza je vršena samo na riječima koje su zabilježene u oba rječnika, ali sa različitim etimološkim određenjem. Analizom se nastojala utvrditi tačna etimologija tih riječi s upućivanjem na njihov etimon gdje je god to bilo moguće.

2. Etimološke nepodudarnosti u tumačenju anglicizama u rječnicima bosanskog jezika

Proučavanje anglicizama na rječničkom korpusu bosanskog jezika ukazalo je na etimološke nepodudarnosti u tumačenju porijekla mnogih riječi koje se u jednom rječniku tumače kao anglicizmi a u drugom kao riječi iz drugih, najčešće evropskih jezika. Također, uočeno je da se nejednako tumači i porijeklo riječi iz jezika kojima je engleski bio jezik posrednik prilikom preuzimanja ovih riječi u jezike primaoce. Naime, u FRBJ, za razliku od IRBJ, pored uobičajenog ukazivanja na jezik izvornik iz kojeg je neka leksema preuzeta, po potrebi se navodi i jezik posrednik u njenom preuzimanju, naročito ukoliko je on bio presudan u procesu posuđivanja. Izuzetno, porijeklo riječi iz dalekih jezika u FRBJ nije precizirano, nego se samo navodi jezik posrednik u njenom preuzimanju u jezik primalac. U većini slučajeva, to su riječi koje označavaju životinje, biljke, odjeću, hranu (jela i pića) i sl. iz kultura i civilizacija udaljenih od evropskih (više o tome u Katamba 1994: 137). Jezičko posredovanje nesumnjivo igra važnu ulogu u procesu posuđivanja riječi (v. o

[8] Zahvaljujem kolegici Minki Džanko sa Odsjeka za njemački jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na pomoći u odabiru odgovarajućeg etimološkog rječnika njemačkog jezika.

[9] Zahvaljujem kolegici Nermini Čengić sa Odsjeka za romanske jezike Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na pomoći u odabiru odgovarajućeg etimološkog rječnika za riječi romanskog porijekla.

[10] Na povezanost etimologije i leksikologije skreće pažnju Dragićević (2005: 171).

[11] U Šehović (2019: 231) navedene su 153 izvedenice, ali u taj broj nisu uključene mocijske izvedenice, koje su sada dodane.

tome u Klajn 1971: 33) i kao takvo treba biti predmet analize i leksikografske obrade[12], naročito u rječnicima koji se izrađuju sa ozbiljnije postavljenim leksikografskim ciljevima.

Složenice sa sastavnicama iz dva strana jezika, od kojih je jedan obavezno engleski, još su jedan čest predmet neslaganja u analiziranim rječnicima. Poseban aspekt ove tematike čine pseudoanglicizmi, koji se u rječnicima tumače kao riječi iz engleskog jezika, čemu je posvećen jedan dio ovog rada.

Analizom korpusa utvrđene su sljedeće činjenice:

2. 1. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ kao riječ iz nekog drugog savremenog evropskog jezika, ili iz latinskog ili grčkog*

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *kič* se u FRBJ (499) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (283) iz njemačkog; u DWDS-u *Kitsch* je u značenju šunda u upotrebi od posljednje četvrtine 19. vijeka; navodi se da je nejasnog porijekla; kao mogući etimoni navode se englesko *sketch* i njemačko *kitchen*, rezultat depreverbacije od *verkitschen*; u OED-u *kitsch* se od 1926. koristi kao riječ engleskog jezika koja je preuzeta iz njemačkog; prije toga je imala status riječi koja pripada fondu njemačkog jezika;

– *runda* se u FRBJ (1161) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1005) iz njemačkog; u DWDS-u *Runde* je u upotrebi od 16. vijeka (i s umlautom – *Ründe*), a nastalo je supstantivizacijom pridjeva *rund*; etimon je starofrancusko *a la reonde*; u OED-u *round* se izvodi iz pridjeva *round* (13. v.), koji potječe od engl.-fr. *rounde*, starofrancuskog *roont*, čiji je etimon latinsko *rotundus*; imenica sa značenjem ture pića u kafani zabilježena je 1630, a kao sportski termin 1812. godine;

– *sport* se u FRBJ (1234) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1060) iz njemačkog; u DWDS-u *Sport* je (prva polovina 19. vijeka) preuzeto iz engleskog – *sport*, od *to disport*, a ono se izvodi od starofrancuskog *soi desporter* i *soi deporter*, čiji je etimon latinsko *dēportāre*; u OED-u *sport* se izvodi od engl.-fr. *disport*, starofrancuskog *desport*, *deport*; u današnjem značenju pojavljuje se 1520. godine;

– *kondom* se u FRBJ (527) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (302) iz francuskog; u ITEL-u se *còndom* izvodi od francuskog *condom*; u OED-u *condom* se tretira kao riječ koja se pojavljuje 1706. godine, a

[12] U literaturi se jasno utvrđuje distinkcija između direktnog i indirektnog posuđivanja. Koristan uvid u ovu distinkciju, s pratećim primjerima iz engleskog jezika, u: Katamba (1994: 133–134).

navodno se vezuje za britanskog ljekara kralja Charlesa II; upućuje se na to da izgovor *condam*, *quondam* sugerira da porijeklo riječi može biti od italijanskog *guantone* od *guanto* – 'rukavica';

– *turizam* se u FRBJ (1357) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1154) iz francuskog; u ITEL-u se *turismo* izvodi od francuskog *tourisme*, koje je preslikano prema engl. *tourism*, a njegovo je porijeklo od franc. *tour* u značenju 'krug, putovanje'; u OED-u *tourism* datira iz 1811. kao izvedenica od *tour* (iz 1300. godine) i *-ism*, a *tour* je iz starofrancuskog *tor*, *tourn*, od etimona *torner*, *tourner*; u današnjem značenju zabilježena je 1640. godine;
– *lunapark* se u FRBJ (606) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (352) iz italijanskog; u ITEL-u riječ je izvedena od latinskog *luna* i starofrancuskog *parc*, koje je izvedeno od srednjovjekovnog latinskog etimona *parricus*; u OED-u *luna* je latinska riječ a *park* se izvodi od starofrancuskog *parc*, koje vjerovatno vodi porijeklo od zapadnonjemačkog etimona *parruk* (izvor i za staroenglesko *pearruc* od *paddock*); i pored mišljenja da porijeklo može biti iz srednjovjekovnog latinskog *parricus*, prednost se ipak daje zapadnonjemačkom kao izvoru;
– *pâs*[2] se u FRBJ (880) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (594) iz latinskog; u OED-u *pass* se izvodi od glagola *pass*, koji potječe od starofrancuskog *passer*, vulgarnolatinskog *passare*, latinskog *passus*; u današnjem značenju riječ je zabilježena 1928. godine;
– *performansa* se u FRBJ (891) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (611) iz latinskog; u ITEL-u *performance* je izvedeno od *perform*, koje je nastalo od starofrancuskog *performer*, čiji je etimon kasnolatinsko *performare*; u OED-u *performance* se tumači kao izvedenica od *perform* i *-ance*; *perform* se izvodi od engl.-fr. *performer* izmijenjenog starofrancuskog *parfornir* (*par-* + *fornir*), u crkvenolatinskom zabilježeno je *performo*; u današnjem značenju zabilježena je 1610. godine;
– *procesor* se u FRBJ (1058) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (893) iz latinskog; u ITEL-u *processóre* je izvedeno od engl. *processor* od *process*; u OED-u *processor* ima latinski oblik riječi koja je potekla od glagolskog etimona *process*; u današnjem značenju zabilježena je 1957. godine;
– *skalp* se u FRBJ (1200) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1035) iz latinskog; u ITEL-u *scalpo* je skandinavskog porijekla; u OED-u navodi se da je *scalp* skandinavskog porijekla, ali bez navođenja srodnih riječi; povezano je sa staronorveškim *skalli*, *skalpr*, iz

praindoevropskog korijena **skel-* u značenju 'sjeći'; navodi se da je francusko *scalpe*, njemačko, dansko i švedsko *skalp* preuzeto iz engleskog; u današnjem značenju riječ je zabilježena oko 1600. godine;

– *disketa* se u FRBJ (190) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (100) iz grčkog; u OED-u to je riječ porijeklom iz latinskog *discus* i grčkog *diskos*; u današnjem značenju i formi *floppy disc* zabilježena 1972. godine;

– *programer* se u FRBJ (1063) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (902) iz grčkog; u OED-u *programmer* u značenju 'planer događaja' je nastalo od glagola *program*, koji je izveden od imenice *program*; njeno je porijeklo iz kasnolatinskog *programma* u značenju 'proklamacija', od grčkog *programma* u značenju 'pisano javno obavještenje' od korijena glagola *prographein* (*pro* + *graphein*); u današnjem značenju osobe koja programira kompjutere riječ je zabilježena 1948. godine;

– *taksi* se u FRBJ (1314) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1121) iz grčkog; u OED-u to je skraćenica od *taximeter cab*, odnosno *taximeter*, koja preko francuskog *taximètre*, njemačkog *taxameter*, potječe od srednjolatinskog etimona *taxa*; u današnjem značenju zabilježena 1907. godine.

2. 2. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ kao riječ porijeklom iz dva evropska jezika*[13] *– engleskog i: francuskog, njemačkog, latinskog ili grčkog*

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– leksema *dril* se u FRBJ (230) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (120) iz engleskog i njemačkog; u DWDS-u *Drill* je od *drillen*, protogermanskog porijekla (**þrel-*), čiji je etimon ie. **ter(ə)*, korijen od *drehen*; imenica se upotrebljava od 19. vijeka; u OED-u porijeklo riječi *drill* je iz holandskog *drillen* iz protogermanskog **thr-*, odnosno praindoevropskog korijena **tere-*; u današnjem značenju riječ je zabilježena 1630. godine;

– *komandos* se u FRBJ (520) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (297) iz francuskog i engleskog; u ITEL-u *commando* je od

[13] Na to se ukazuje pisanjem crtice između ta dva jezika. Naime, crtica je pravopisni znak koji se piše u spojevima riječi u kojima svaki član čuva svoje posebno značenje. Iako bi se, na temelju toga, očekivalo da analizirane riječi imaju dva korijena ili makar dvije sastavnice (npr. korijen i formant) različitog porijekla, to nije slučaj gotovo ni za jednu od analiziranih riječi izuzev za *diskoklub*.

portugalskog *commando*; u OED-u *commando* je iz portugalskog etimona *commando*; u današnjem značenju prvi put je zabilježena 1940. u pisanju Winstona Churchilla;

– *komfor* se u FRBJ (522) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (298) iz francuskog i engleskog; u ITEL-u *comfort* je od starofrancuskog *confort* od *conforter*; u OED-u *comfort* je iz starofrancuskog *confort* od *conforter*, koje potječe od kasnolatinskog etimona *confortare*; alternacija *n* u *m* u engleskom je započela u 14. vijeku; staroengleska riječ istog značenja bila je *frofor*;
– *žiri* se u FRBJ (1542) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1310) iz engleskog i francuskog; u ITEL-u *giurìa* je istog porijekla kao *giurì* – od francuskog *jury* a ono od engleskog *jury*; u OED-u *jury* je engl.-fr. i starofrancuskog porijekla – *juree* – od srednjovjekovnog latinskog participa prošlog u ženskom rodu *iurata* od lat. *iurare* (od *ius*); u današnjem značenju riječ je zabilježena 1851. godine;
– *kompjuter* se u FRBJ (523) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (299) iz latinskog i engleskog; u ITEL-u *computer* je iz engleskog jezika, od *compute* 'računati'; u OED-u *computer* je izvedeno iz latinskog etimona *computator*, *computist*, ali je u današnjem značenju riječ zabilježena tek 1945. godine;
– *diskoklub* se u FRBJ (190) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (100)[14] iz grčkog i engleskog; u OED-u *disco* je američkoengleska skraćenica od *discotheque*; ova francuska riječ zabilježena 1951. godine na ovaj je način prilagođena engleskom jeziku; posuđena je 1932. od italijanskog *discoteca* sa drugim značenjem, a sastavljena 1927. od *disco* (v. *disc*) i *-teca*, što je latinizirana forma grčkog *thēkē* (v. *theco-*); *club* je u OED-u skandinavskog porijekla iz protogermanskog **klumbon*; staroengleske riječi za ovo su: *sagol*, *cycgel*.

2. 3. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ kao riječ iz nekog neevropskog jezika*

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *mungos* se u FRBJ (681) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (397) iz sanskrta[15]; u OED-u *mongoose* je vjerovatno putem portugal-

[14] U IRBJ piše se i sa crticom i sastavljeno: *disko-klub* i *diskoklub*.

[15] Sanskrt je najstariji poznati indoarijski jezik i jedan od najstarijih indoevropskih jezika. Iz njega su nastali jezici kao hindski i urdski (tzv. hindustanska grupa), bengalski, pendžapski, kašmirski, nepalski i, prema nekim tezama, romski (hr.wikipedia.org/wiki/Sanskrt).

skog došlo iz nekog indijskog jezika (kakav je, npr., marathi *mangus*), moguće iz dravidskog (up. kanarinski *mungisi*, tamilski *mangus*);

– *gong* se u FRBJ (325) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (172) iz malajskog[16]; u OED-u *gong* je iz malajskog etimona *gong*; riječ je zabilježena oko 1600. godine;
– *rum* se u FRBJ (1161) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (1005) iz malajskog; u OED-u *rum* (1650) je skraćenica od *rumbullion* (1651), *rombostion* (1652), neutvrđenog porijekla, možda od pridjeva *rum* u značenju 'odličan, dobar, vrijedan'; engleska riječ je posuđena u holandski, njemački, švedski, danski, španski, portugalski, italijanski, francuski i ruski jezik;
– *mahagoni* se u FRBJ (619) tumači kao riječ iz engleskog jezika a u IRBJ (358)[17] iz indijanskog[18]; u OED-u *mahogany* je od španskog *mahogani* nepoznatog porijekla; možda od izvornog imena drveta u Hondurasu; kao ime drveta upotrebljava se od 1759, kao pridjev od 1730, a kao naziv boje od 1737.

2. 4. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz grčkog, latinskog ili nekog savremenog evropskog jezika, izuzev engleskog, a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika*

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *bioritam* se u FRBJ (67) tumači kao riječ iz grčkog jezika a u IRBJ (35) iz engleskog; u OED-u *biorhythm* se tumači kao složenica od grčkog *bios*- i grčkog *rhythmos*; prvi put ova je riječ zabilježena 1960. godine;
– *frustracija* se u FRBJ (298) tumači kao riječ iz latinskog jezika, a u IRBJ (154) iz engleskog; u ITEL-u *frustrazióne* je izvedeno od latinskog *frustratio*, -onis, od etimona *frustrare*; u OED-u *frustration* je od latinskog *frustrationem* (N *frustratio*, imenica od participa perfekta korijena glagola *frustrare*); u upotrebi od sredine 16. vijeka;
– *nonsens* se u FRBJ (773) tumači kao riječ iz latinskog jezika a u IRBJ (494) iz engleskog; u ITEL-u je *nonsènso* sačinjeno od non e senso; riječ je kalk od francuskog *non-sens* i engl. *non-sense*, *nonsense*; u

[16] Malajski je glavni jezik malajske grane austronezijske jezičke porodice (hr.wikipedia.org/wiki/Malajski_jezik).
[17] U formi *mahagonij*
[18] U IRBJ je za etimologiju ove riječi korištena skraćenica indijan., koja može upućivati samo na indijanski budući da skraćenica ind. označava indijski. No, jezici Indijanaca su brojni i ne postoji monolitan indijanski jezik: "Najrasprostranjeniji indijanski jezik je kečuanski (jezik starih Inka) kojim danas govori oko 10 000 000 ljudi" (hr.wikipedia.org/wiki/Indijanci).

OED-u sačinjeno je od *non-* + *sense*, možda pod utjecajem francuskog *nonsens*; u današnjem značenju zabilježeno je od 1610-ih;

– *pipa* se u FRBJ (898) tumači kao riječ iz latinskog jezika a u IRBJ (621) iz engleskog; u ITEL-u *pipa* je od francuskog *pipe*; *pipe*[1] je u OED-u staroengleska riječ izvedena od vulgarnog latinskog **pipa* (etimon i italijanskog *pipa*, francuskog *pipe*, starofrizijskog *pipe*, njemačkog *Pfeife*, danskog *pibe*, švedskog *pipa*, holandskog *pijp*); regresivna derivacija od latinskog *pipare*;
– *servirati* se u FRBJ (1187) tumači kao riječ iz latinskog jezika a u IRBJ (1026) iz engleskog; u ITEL-u *servire* je od latinskog *servire*; u OED-u glagol *serve* je od starofrancuskog *servir*, koje opet potječe od latinskog etimona *servire*; upotrebljava se od kasnog 12. vijeka;
– *hàla*[2] se u FRBJ (352) tumači kao riječ iz njemačkog jezika a u IRBJ (191) iz engleskog; u DWDS-u *Halle* je izvedeno od protogermanskog **hallō*, od praindoevropskog korijena * *k̂el-*; u OED-u *hall* je izvedeno od staroengleskog *heall*, od protogermanskog **hallo*, od praindoevropskog korijena **kel-* (1);
– *kabal* se u FRBJ (477) tumači kao riječ iz njemačkog jezika a u IRBJ (268) iz engleskog; u DWDS-u *Kabel* potječe od sjevernofrancuske varijante (kao starofrancusko *chaable*, *chable* zasnovano na kasnolatinskom *capulum* ‘konopac, uže’) *kabel*, koja se od 14. vijeka posredstvom pomorskog jezika ustalila u francuskom kao *câble*. Sve do 19. vijeka, *kabel* je značio samo ’brodsko uže‘; razvojem elektrotehnike u 19. vijeku koristi se u prenesenom značenju za provodničke žice, oko 1850. godine za podmorski telegrafski vod između Evrope i Amerike (engleski *cable*), zatim kao skraćenica za kablovski telegram (američki *cablegram*) i za telegram koji se prenosi putem provodnika; glagol *kabeln* ‘slati telegram u inostranstvo’ (19. vijek), engleski *to cable*[19]; u OED-u *cable* je od starosjevernofrancuskog *cable*, a ono je izvedeno iz srednjovjekovnog latinskog *capulum*, latinskog *capere*, praindoevropskog korijena **kap-*; riječ je zabilježena oko 1200. godine.

2. 5. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ sa sastavnicama iz dvaju jezika – grčkog i engleskog, a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika*

Ova grupa obuhvata samo leksemu *kilobajt* (FRBJ, 500, IRBJ, 284). U OED-u za *kilobyte* se navodi da se upotrebljava od 1970, a da je nastalo od *kilo-* + *byte*; *kilo-* je tvorbeni element koji znači ‘hiljada’, u francuskom u

[19] Zahvaljujem kolegici Minki Džanko na pomoći u razrješenju etimologije ove riječi prema DWDS-u.

upotrebi od 1795; nepravilno skraćeno od grčkog *khilioi* od praindoevropskog **gheslo* u značenju 'hiljada'; *byte* je iz američkog engleskog, a prvi put je zabilježeno 1956. godine.

2. 6. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ sa sastavnicama iz dvaju jezika – francuskog i grčkog, a u IRBJ iz engleskog i grčkog jezika*

Također, i ova grupa obuhvata samo jednu leksemu – *saksofon*, koja se u FRBJ (1168) tumači kao riječ francusko-grčkog porijekla, a u IRBJ (1011) englesko-grčkog porijekla; u ITEL-u riječ potječe od francuskog *saxophone*; u OED-u *saxophone* je također od francuskog *saxophone*, ali je ta riječ sačinjena iz dva dijela – imena muzičara Antoinea Josepha Saxa[20] i grčkog *-phonos*; riječ je zabilježena 1851. godine.

2. 7. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz italijanskog jezika, a u IRBJ kao riječ porijeklom iz dva evropska jezika*[21] *– engleskog i francuskog ili italijanskog*

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *fatamorgana* se u FRBJ (283) tumači kao riječ iz italijanskog jezika a u IRBJ (145) iz engleskog i francuskog; u ITEL-u se konstatira italijansko porijeklo riječi (ital. *fatamorgana* ili *fata Morgana*, Morgana je ime vile; fata = vila); u OED-u porijeklo izraza *fata morgana* se smješta u Italiju, Messina, ali se *morgan* tumači kao velška riječ, u kojoj se traže mogući utjecaji arapskog *marjan*, bukvalno 'biser; sedef; kap rose';

– *storija* se u FRBJ (1253) tumači kao riječ iz italijanskog jezika a u IRBJ (1075) iz italijanskog i engleskog; u ITEL-u riječ *stòria* je izvedena od latinskog *historia*; u OED-u *story* se upotrebljava od 1200. godine, a potječe od starofrancuskog *estorie*, *estoire*, koje je izvedeno od kasnolatinskog *storia*, riječi skraćene od latinskog etimona *historia*; u današnjem značenju priče namijenjene zabavi zabilježena od 1500. godine, do kada se upotrebljavala kao sinonim sa riječju *historija*.

2. 8. *Riječ se u FRBJ tumači kao riječ iz eskimskog ili kineskog jezika a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika*

[20] Nordquist (2019) smatra da je ova leksema nastala transferom ličnih imena ("Transfer of Proper Names"): "Saksofon je imenovan prema Saxu, prezimenu belgijske porodice iz 19. vijeka koja je izrađivala muzičke instrumente" (dostupno na: www.thoughtco.com/etymology-word-stories, stranica posjećena 27. 4. 2020).

[21] Up. fusnotu 13.

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *iglo* se u FRBJ (380)[22] tumači kao riječ iz eskimskog jezika[23] a u IRBJ (208) iz engleskog; u OED-u riječ *igloo* je u kanadskom engleskom zabilježena 1824, odakle je preuzeta iz eskimskog, gdje označava kuću (upućuje se na grenlandsko *igdlo*);

– *tajfun* se u FRBJ (1313) tumači kao riječ iz kineskog jezika a u IRBJ (1120) iz engleskog; u OED-u *typhoon* je poteklo od *Tiphon* (zabilježeno 1550. godine), koje je izvedeno od grčkog *typhon*, što Watkins tumači kao izvedenicu od praindoevropskog korijena **dheub*-; u značenju snažnog vjetra u Kineskom moru i Indiji prvi je put zabilježena 1588. u prijevodu priče Caesara Fredericka o putovanju u istočnu Indiju (prevodilac Thomas Hickock); navodi se da se u ovom značenju u Evropi pojavljuje sredinom 16. vijeka u portugalskom, odakle je izgleda preuzeta riječ *tufan*, zastupljena u arapskom, perzijskom i hindu u značenju snažne oluje; za arapsku riječ se ponekad tvrdi da je od grčkog *typhon*, ali je drugi izvori smatraju potpuno semitskom; ipak, grčka riječ je mogla utjecati na formu riječi u engleskom jeziku.

2. 9. ***Riječ se u FRBJ tumači kao riječ koja je posredovanjem engleskog jezika preuzeta iz latinskog u bosanski jezik, a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika, odnosno riječ porijeklom iz dva evropska jezika***[24] ***– engleskog i latinskog ili latinskog i grčkog***

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *kamp* (FRBJ, 485), koja je u IRBJ (273) iz engleskog jezika; u ITEL-u *campo* je od latinskog *campus*; u OED-u *camp* se pojavljuje 1520. u značenju mjesta za privremeni smještaj vojske; porijeklo je od francuskog *camp*, u navedenom značenju od italijanskog *campo*, koje potječe od latinskog *campus*; latinska riječ preuzeta je u rani zapadnogermanski kao **kampo-z* i u staroengleskom se pojavila kao *camp* u značenju bitke, kako se upotrebljavala sve do sredine 16. vijeka; od tada se koristi u značenjima koja nemaju veze sa vojskom;

– *koledž* (FRBJ, 517), koja je u IRBJ (294) iz engleskog jezika; u ITEL-u *college* potječe od latinskog *collegium*; u OED-u *college* (kasni 14.

[22] Normirana i kao *iglu*

[23] Eskimski jezici su grana eskimsko-aleutskih jezika kojima govore Eskimi u arktičkom području Sjeverne Amerike i nekoliko sela u susjednoj Rusiji na Čukotskom poluotoku (hr. wikipedia.org/wiki/Eskimski_jezici).

[24] Up. fusnote 13 i 21.

vijek) je od starofrancuskog *college*, a ono direktno potječe od latinskog *collegium*, forme sačinjene od *com* i *leg*-, korijena glagola *legare*, praindoevropskog korijena **leg*- (1);

– *deterdžent* (FRBJ, 176), koja je u IRBJ (93) latinsko-engleskog porijekla; u ITEL-u *detergènte* je particip prezenta od *detergere*, koje je nastalo od latinskog *detergere*, sačinjenog od prefiksa *de*- i glagola *tergere* u značenju 'čistiti'; u OED-u *detergent* (1670. godine) je poteklo od pridjeva *detergent* (1610-e), čiji je izvor latinsko *detergentem*, particip prezenta *detergere*, sačinjen od *de* i *tergere*, koje je nepoznatog porijekla; riječ je prvo korištena kao medicinski termin, a u smislu hemijskog sredstva za pranje upotrebljava se od 1932. godine;

– *celuloid* (FRBJ, 105), koja je u IRBJ (58) latinsko-grčkog porijekla; u ITEL-u *cellulòide* je od engleskog *celluloid*, koje je sačinjeno od *cellul(ose)* 'celuloza' i grčkog sufiksoida *-oid*; *cellulosa* je od latinskog *cellula*, što je deminutivna forma od *cella* 'sobica'; autori termina su braća Hyatt, a termin se upotrebljava od 1871. godine; u OED-u *celluloid* je hibridna riječ za čiji je postanak zaslužan John Wesley Hyatt; sačinjena je od francuskog *cellulose*, iz latinskog etimona *cellula*, deminutivne forme riječi *cella* i *-ose* te grčkog sufiksoida *-oid*; upotrebljava se od 1871, a u značenjima vezanim za film od 1889.

2. 10. ***Riječ se u FRBJ tumači tako da je posredovanjem engleskog jezika preuzeta iz nekog jezika***[25] ***u bosanski, a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika***

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *kanu* (FRBJ, 487, IRBJ, 275); u OED-u *canoe* se pojavljuje 1550. u zapadnoindijanskom kontekstu; potječe od španskog *canoa*, riječi koju je koristio Kolumbo, a ona od aravanskog (Haiti) etimona *canaoua*; rane verzije u engleskom: *cano*, *canow*, *canoa*, u današnjoj formi od 18. vijeka;

– *kengur* (FRBJ, 497, IRBJ, 282); u OED-u *kangaroo* je iz aboridžinskog australskog, a prvi put su je, navodi se, 1770. godine upotrijebili kapetan Cook i botaničar Joseph Banks; ovo porijeklo riječi potvrđuje i Trusk (2003: 18).

2. 11. ***Riječ se u FRBJ tumači tako da je posredovanjem engleskog jezika preuzeta iz nekog jezika***[26] ***u bosanski, a u IRBJ kao riječ direktno preuzeta iz nekog jezika***

[25] Ne naglašava se o kojem je jeziku riječ.

[26] Ne naglašava se o kojem je jeziku riječ.

Riječi obuhvaćene analizom su sljedeće:

– *juta* (FRBJ, 475), koja je u IRBJ (266) iz bengalskog[27]; u OED-u *jute* je iz bengalskog *jhuto*, vjerovatno iz sanskrtskog *juta-s*, u vezi sa *jata*, riječi neutvrđenog porijekla, možda iz neindoevropskog jezika;

– *kajak* (FRBJ, 480), koja je u IRBJ (270) iz eskimskog; u OED-u *kayak* je od danskog *kajak*, a ono je porijeklom iz grenlandskog eskimskog etimona *qayaq*, što potvrđuje i Trusk (2003: 18); upotrebljava se od 1757. godine;

– *tabu* (FRBJ, 1311–1312), koja je u IRBJ (1119) iz maorskog[28]; u OED-u za *taboo* (pridjev), zabilježen i kao *tabu*, navodi se da je u nekim engleskim izvorima tumačen kao riječ iz tonganskog (polinezijskog jezika Tonga), od *ta* + *bu*; smatra se da ovo može biti narodna etimologija jer su lingvisti iz zone Pacifika rekonstruirali protopolinezijsko *tapu* od protookeanskog *tabu* (up. havajsko *kapu*, tahićansko *tapu*, maorsko *tapu*); imenica i glagol su engleske inovacije prvi put zabilježene u Cookovoj knjizi *A Voyage to the Pacific Ocean*.

2. 12. ***Riječ se u FRBJ tumači tako da je posredovanjem španskog jezika preuzeta iz nekog jezika***[29] ***u bosanski, a u IRBJ kao riječ iz engleskog jezika***

Tako je protumačena riječ *kaučuk* (FRBJ, 495, IRBJ, 281); u ITEL-u *caucciù* je od francuskog *caoutchouc*, od kečuanskog[30] etimona *cauchu(c)*; u OED-u se navodi da se oblici *catouchou* i *caoutchouc* pojavljuju prije lekseme *india-rubber* u značenju elastične supstance iz tropskih biljaka, ali se ne objašnjava njihova etimologija nego samo etimologija lekseme *india-rubber*.

3. Pseudoanglicizmi i njihov etimološki status u rječnicima bosanskog jezika

Pseudoanglicizme kao riječi kojima engleski nije izvorni jezik, nego su u jeziku primaocu nastale kompozicijom, derivacijom i elipsom od riječi ili dijelova riječi iz engleskog jezika (v. Filipović 1986: 193–194) u lingvističkim

[27] Bengalski je indoarijski jezik Južne Azije koji je evoluirao iz sanskrta, palija i prakritskog jezika (hr.wikipedia.org/wiki/Bengalski_jezik).

[28] Maorski jezik pripada tahitskoj podgrupi polinezijskih jezika (hr.wikipedia.org/wiki/Maorski_jezik).

[29] Ne naglašava se o kojem je jeziku riječ.

[30] Kečuanski je makrojezik u Južnoj Americi kojim govori 7 do 14 miliona ljudi. Bio je i jezik kulture starih Inka (hr.wikipedia.org/wiki/Kecuanski_jezik).

istraživanjima treba posmatrati zasebno od anglicizama. Sa druge strane, leksikografska obrada riječi zahtijeva navođenje njenog porijekla, a kako su sastavni dijelovi tih riječi u najvećoj mjeri upravo iz engleskog jezika, ovdje ne postoji druga mogućnost nego da se takve riječi označe kao riječi iz engleskog jezika.

Tako je pseudoanglicizam *hepiend*, nastao elipsom sufiksa *-ing* u engleskim izrazima, engleskog porijekla i u FRBJ (358) i u IRBJ (196).

Pored ovakvih primjera, ima i onih gdje leksikografska praksa nije ujednačena. Tako je, npr., pseudoanglicizam *golman* nastao kompozicijom u FRBJ (324) njemačkog, a u IRBJ (171) englesko-njemačkog porijekla; pseudoanglicizam *teniser* nastao derivacijom nema oznaku porijekla ni u FRBJ (1324) ni u IRBJ (1129), ali je zato njegov mocijski parnjak izveden domaćim sufiksom *-ka teniserka* u IRBJ (1129) označen kao riječ engleskog porijekla, što nije uobičajen način tumačenja tvorenica.

4. Tvorenice od riječi iz engleskog jezika u rječnicima bosanskog jezika

Prilikom posuđivanja riječi stranog porijekla najviše se posuđuju imenice budući da se njima imenuju pojmovi, pojave itd. Vrlo često one popunjavaju lakune u jeziku primaocu, iako se ne mogu zanemariti ni stilistički, pragmatički, sociološki i drugi aspekti prihvatanja leksema stranog porijekla za koje već postoji riječ u jeziku primaocu[31].

Riječi stranog porijekla u jeziku primaocu postaju tvorbena osnova za izvođenje novih riječi prefiksima i sufiksima domaćeg ili stranog porijekla. No, za razliku od osnovnih riječi, u čijem je leksikografskom opisu obavezna oznaka porijekla, to se ne primjenjuje na tvorenice. Ipak, analizom dva rječnika, i tu su ustanovljene određene razlike. Naime, u FRBJ uz tvorenice nema oznake porijekla, tako je, npr., *farma* (282) označena kao riječ iz engleskog jezika, dok uz *farmerice* (*farmerke*) (282) nema oznake porijekla. Sa druge strane, u IRBJ i *farma* (145) i *farmerke*/*farmerice* (145) označene su kao riječi iz engleskog jezika. Isto je i sa glagolima izvedenim od imenica preuzetih iz engleskog jezika: u FRBJ je *faul* (283) riječ iz engleskog jezika, dok se uz *faulirati* (283) ne navodi oznaka porijekla; u IRBJ i *faul* (146) i *faulirati* (146) označene su kao riječi iz engleskog jezika. Na isti način određuje se i porijeklo pridjeva izvedenih od imenica iz engleskog jezika: u FRBJ je *film*

[31] Više o tome u Šehović (2009: 130).

(288) riječ iz engleskog jezika, dok se uz *filmski* (288) ne navodi oznaka porijekla; u IRBJ i *film* (148) i *filmski* (149) označeni su kao riječi iz engleskog jezika. Ovakvih je primjera mnogo pa ćemo navesti samo još neke: *vikend* je i u FRBJ (1434) i u IRBJ (1216) iz engleskog jezika, za razliku od imenice *vikendica*, koja je samo u IRBJ (1216) sa oznakom porijekla iz engleskog jezika; *tramvaj* je i u FRBJ (1341) i u IRBJ (1143) iz engleskog jezika, za razliku od pridjeva *tramvajski*, koji je samo u IRBJ (1143) sa oznakom porijekla iz engleskog jezika; *intervju* je i u FRBJ (396) i u IRBJ (219) iz engleskog jezika, za razliku od glagola *intervjuirati* (*intervjuisati*), koji su samo u IRBJ (219) sa oznakom porijekla iz engleskog jezika.

Uporedna analiza dvaju rječnika pokazala je jednak pristup tumačenju porijekla sufiksalnih tvorenica koje spram sebe nemaju odgovarajuću motivnu riječ[32] u našem jeziku: tako se, npr., *kidnapirati* (*kidnapovati*), koji nemaju samostalnu imenicu od koje su izvedeni, u oba rječnika (FRBJ, 499, IRBJ, 284) označavaju kao riječi iz engleskog jezika.

5. Zaključna razmatranja

Provedena analiza etimološkog statusa riječi koje su u rječnicima bosanskog jezika određene kao anglicizmi ukazala je na nekoliko činjenica:

1. Etimološki status ovih riječi u analiziranom korpusu vrlo je neujednačen, a različit je i obuhvat riječi podvrgnutih etimološkoj analizi. Naime, u IRBJ često se i klasične izvedenice, nastale sufiksalnom (npr. *koksara*) i prefiksalnom (npr. *nefer*) tvorbom od riječi iz engleskog jezika, odnosno složenice nastale slaganjem (npr. *niskobudžetni*), tretiraju kao anglicizmi te im se pridaje oznaka *engl*.

2. Relativno velik broj riječi čija je etimologija nejednako protumačena ukazuje na potrebu intenzivnijeg uključivanja u proces izrade rječnika bosanskog jezika lingvista koji se bave stranim jezicima, a kako je u ovom radu obrađena problematika etimologije anglicizama, to podrazumijeva uključivanje anglista. Dosadašnju praksu da se jednojezičkim rječnicima bosanskog jezika prvenstveno bave bosnisti treba osavremeniti uključivanjem lingvista koji se bave širokom lepezom (stranih) jezika.

3. Prilikom izrade rječnika u opis porijekla neke riječi treba uključiti i jezik posrednik u njenom preuzimanju iz jezika davaoca. U analiziranim

[32] Općenito govoreći, to je najčešće neka imenica.

rječnicima bosanskog jezika, uglavnom je navođen jezik posrednik[33] u posuđivanju riječi iz engleskog jezika u bosanski jezik, a navođena je i posrednička uloga engleskog jezika za riječi iz nekih udaljenih jezika. Ipak, ukoliko se žele postići ozbiljnije postavljeni leksikografski ciljevi, to je potrebno dosljedno provesti na svim primjerima u kojima postoji jezičko posredovanje.

4. Iako to nije primarni predmet rada, uočeno je da u rječnike nisu uvršteni mnogi frekventni anglicizmi. Taj očito puristički stav u savremenoj leksikografskoj praksi treba revidirati[34] jer jezička stvarnost ukazuje ne samo na brojnost anglicizama i njihovu prisutnost u sve većem broju oblasti nego i na njihovu upotrebu radi povećanja izražajnih, stilskih i kreativnih jezičkih mogućnosti.

Literatura

Belaj, Branimir (2009), "Leksik i identitet", u: Lada Badurina, Ivo Pranjković, Josip Silić, ur., *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti: prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini*, 253–266, Disput, Zagreb

Bielenia-Grajewska, Magdalena (2009), "Linguistic Borrowing in the English Language of Economics", *Lexis* 3 (2009), 107–135.

Crystal, David (2011), *The Story of English in 100 Words*, Profile Books Ltd., London

Čedić, Ibrahim, Naila Valjevac i dr. (2007), *Rječnik bosanskog jezika*, Institut za jezik, Sarajevo

Durkin, Philip (2009), *The Oxford Guide to Etimology*, Oxford University Press, Oxford

Filipović, Rudolf (1986), *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga, Zagreb

Gluhak, Alemko (2003), "Kakva nam etimologija treba", *Filologija* 40 (2003), 41–64.

Halilović, Senahid, Ismail Palić, Amela Šehović (2010), *Rječnik bosanskoga jezika*, Filozofski fakultet, Sarajevo

Haverić, Đenita, Amela Šehović (2017), *Riječi perzijskog porijekla u bosanskom jeziku*, Institut za jezik, Sarajevo

Katamba, Francis (1994), *English Words*, Routledge, London – New York

Klajn, Ivan (1971), *Uticaji engleskog jezika u italijanskom*, Filološki fakultet Beogradskog univerziteta, Beograd

Ljubičić, Maslina (2003), "Lažni parovi i etimologija", *Filologija* 40 (2003), 79–88.

Norquist, Richard (2019), "The Etymology of Words and Their Surprising Histories" (updated July 03, 2019), dostupno na: www.thoughtco.com/etymology-word-stories (stranica posjećena 27. 4. 2020).

[33] Da je ponekad jezik posrednik dominantan u leksikografskoj obradi natuknica, potvrđuje slučaj turskog jezika, koji se u savremenim rječnicima bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika često navodi kao jezik porijekla i za riječi iz drugih orijentalnih jezika (arapski, perzijski). Više o tome u Haverić i Šehović (2017).

[34] Neki lingvisti smatraju da bi "pojam *norme* u raspravama o leksiku morao (bi) biti zamijenjen pojmom *normativnih načela* ili bolje rečeno, *normativnog načela*, a to je isključivo kontekst kao podloga aktivaciji kognitivnih domena i okvira..." (Belaj 2009: 264).

Simeon, Rikard (1969), *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva* (A – O), Matica hrvatska, Zagreb

Šehović, Amela (2009), "Mjesto i funkcija anglicizama u savremenom bosanskom jeziku", *Pismo* 7/1, 122–138.

Šehović, Amela (2019), "Anglicizmi – motivatori u tvorbi glagolskih izvedenica u savremenom bosanskom jeziku", u: Mehmed Kardaš i Emira Mešanović-Meša, ur., *Bosanskohercegovački slavistički kongres II* (*knjiga I*), 229–242, Slavistički komitet, Sarajevo

Trusk, R. L. (2003), *Historical linguistics*, Arnold, London, second edition

Влајић-Поповић, Јасна Б. (2014), "Етимологија у српским описним речницима", у: Рајна Драгићевић, ур., *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, 93–112, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд

Драгићевић, Рајна (2005), "Нека питања дијахронијске семантике у *Етимолошком рјечнику* Петра Скока", Научни састанак слависта у Вукове дане (15–18. 9. 2004), *Развој модерног српског језика* 34/1, 165–172.

https://www.etymonline.com/

https://www.dwds.de/wb/etymwb/

http://www.treccani.it/vocabolario/

https://hr.wikipedia.org/

https://www.thoughtco.com/etymology-word-stories

ANGLICISMS IN THE EARLY 21ST CENTURY BOSNIAN LANGUAGE DICTIONARIES – AN ETYMOLOGICAL PERSPECTIVE

Abstract

This paper focuses on words that the early 21st century monolingual Bosnian language dictionaries categorise as originating from the English language. The purpose of the research is to determine whether the etymology of these words has been correctly determined in these dictionaries and/or interpreted. In that respect, a comparative analysis of the corpus consisting of two monolingual dictionaries was conducted. The analysis determined that in many instances the etymological interpretation is either insufficiently precise and/or imprecise. Such reasons accentuate the need for a stronger inclusion of linguists from the field of foreign languages, in this case, English, in the process of compiling the Bosnian language dictionaries.

Key words: Bosnian language, dictionary, Anglicism, etymology, etymon